

УДК 35. 073. 513. 1/2

ЛІЗИНГ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ОНОВЛЕННЯ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ БАЗИ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сідун О.Я.

У статті розглядається питання використання лізингу як способу збільшення виробничої потужності малих підприємств, оновлення їх техніко-технологічної бази за рахунок сучасного обладнання без залучення капітальних вкладень. Під час вирішення поставлених завдань використовувалися загальнотеоретичні методи дослідження. Результати дослідження стверджують про необхідність активного впровадження лізингових операцій на підприємствах України, що стане потужним імпульсом технічного розвитку, переобладнання виробництва і структурної перебудови економіки. Кількість бібліографічних посилань – 11; мова – українська.

Ключові слова: лізинг, техніко-технологічна база, оновлення, лізингова угода.

ВСТУП

Україна стала на шлях глибоких соціально-економічних перетворень, неодмінною умовою успішного здійснення яких є розвиток виробничої сфери. Усім відомо, що нині техніко-технічна база

підприємств нашої держави перебуває на стадії занепаду: процес заміни застарілих та зношених машин та обладнання іде дуже повільно. Безперечно, що в Україні ще не створено в достатній мірі сприятливі політичні, економічні й організаційні умови, які могли б залучити ефективні іноземні інвестиції в потрібних обсягах та формах. Внутрішні ж накопичення переважної більшості діючих підпри-

---

Сідун Олександра Яношівна, к.е.н., доцент кафедри маркетингу Мукачівського технологічного інституту

емств різних форм власності, які знаходилися в глибокому кризовому стані ще кілька років тому, мізерні й не забезпечують потреби розширення. Довгострокове кредитування виробництва комерційними банками є високоризиковим і майже не здійснюється.

Тому необхідно використовувати альтернативні методи фінансування витрат на оновлення матеріальної бази і модифікацію виробництва. Однією з таких альтернатив може стати лізинг - ефективний інструмент оновлення основних засобів без значних одноразових витрат капіталу.

Сьогодні лізинг є одним з найбільш ефективних інструментів, що надає підприємствам реальну можливість формувати та оновлювати техніко-технологічну базу, підвищувати конкурентоздатність продукції, оптимізувати витрати.

Питанням застосування лізингу на малих підприємствах приділено значну увагу в роботах Барабаш А., Варналія З.С. [4,5]. Необхідність підтримки державою розвитку лізингових відносин у сфері господарювання обгрунтована вітчизняними економістами. Так, Гончарова Н.В. зазначає, що в процесі удосконалення законодавчого регулювання необхідно передбачити створення державою сприятливих умов для активізації лізингової діяльності в Україні [6]. На наш погляд, така пропозиція є досить доречною, тим більше, що Україна на сьогодні вже має значний досвід підтримки розвитку лізингу. Безальтернативним варіантом технічного оснащення приватних підприємств, які тільки починають функціонувати, вважають лізинг Гусаків Б.И., Сидорович Ю.М. [7].

Покропивний С. Ф. і Колот В. М. розглядають лізинг як спосіб суттєвого зменшення суми необхідного стартового капіталу при започаткуванні власної справи суб'єктами підприємницької діяльності [10].

Але недостатньо висвітленим є, на нашу думку, питання використання лізингу як альтернативного методу фінансування витрат на оновлення матеріальної бази і модифікацію виробництва.

Метою статті є дослідження діяльності лізингових компаній, показати їх вплив на процеси розробки і впровадження нових інвестиційних технологій для технічного переозброєння і модернізації виробництва малих підприємств.

Використовуються загальнотеоретичні методи, соціологічні дослідження та експертні оцінки, результати особистих досліджень автора.

З метою висвітлення суті дослідження, структура статті побудована таким чином: у першому розділі аналізується досвід провідних країн світу з надання лізингових послуг, в другому розділі аналізується сучасний стан і перспективи розвитку лізингу в Україні, в заключній частині здійснюються висновки щодо виконаного дослідження.

1 АНАЛІЗ ДОСВІДУ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ З НАДАННЯ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ

У США лізинг з'явився ще в 50-х роках двадцятого століття. На частку цієї країни припадає половина обсягу лізингових операцій. Головною причиною швидкого розвитку лізингу в США є податкові пільги: прискорена амортизація та інвестиційні податкові пільги. Право на податкові пільги виникає тоді, коли угода відповідає вимогам, встановленим Управлінням внутрішніх прибутків міністерства фінансів США. До 1977 року фірми могли брати обладнання в оренду, не відображаючи його вартості в своїх балансах. У цьому випадку мав місце позабалансовий облік. Тому фірми, які вже мали великі борги, могли додатково брати обладнання, не показуючи збільшену суму заборгованості. Таким чином, справжній борг був прихований від інвесторів і експертів. У 1976 році Управління стандартизації фінансового обліку видало постанову, метою якої було розмежувати справжній лізинг і купівлю за допомогою лізингу, що примусило враховувати питання придбання майна і прийняття на себе фінансових зобов'язань. Постанова затвердила деякі пункти, які відрізняють лізинг від подібних операцій, а саме: право власності в кінці дії угоди переходить до лізингоодержувача; лізингова угода дозволяє купити обладнання в кінці угоди за ціною нижче ринкової; термін угоди більший або дорівнює 75% корисного терміну експлуатації та інші. З 1986 року сприятливий клімат для лізингу на податковій основі змінився, оскільки уряд побачив у ньому субсидію на користь інших держав. Податкова реформа значно знизила економічну вигоду від лізингу, але розвиток лізингу не зупинився, бо лізингова угода є більш гнучкою, ніж звичайна позика. Лізингові компанії зацікавлені в лізингу найбільш конкурентоспроможного та ефективного обладнання. У цьому випадку вони з готовністю беруть на себе всі ризики, оскільки їх кредитоспроможність залежить від можливості реалізувати обладнання після закінчення терміну угоди. Найбільшими американськими лізинговими компаніями є: Bank Amerilase Group, Golodetz Trading Corp., Security Pacific Group, Considar Corp [8].

Американські економісти оптимістично оцінюють перспективи розвитку лізингу як США, так і за межами країни. Вони вважають, що насиченість внутрішнього ринку орендними послугами буде доповнюватися розширенням супутнього сервісу, диверсифікацією діяльності лізингових компаній, залученням до цього виду бізнесу міжнародних банків.

У Великобританії лізинг почав розвиватися тільки з 1970 року, після введення податкових пільг [8,10]. Тут найбільш розповсюджений фінан-

совий лізинг (на цей тип договорів припадає 72—78% лізингових контрактів). Такий вид лізингу в Англії характеризується рядом специфічних особливостей:

- збереження за лізингодавцем права власності на майно на весь період договору, після закінчення якого здійснюється купівля майна;
- вибір типу устаткування і постачальника здійснюється тільки лізингоодержувачем;
- на лізингоодержувачеві лежить відповідальність за транспортування, стан і ремонт майна, починаючи з підписання угоди;
- якщо орендар відмовляється купити устаткування, і воно продається лізинговою компанією третій особі, то лізингоодержувач має право претендувати на частину виручки від цього продажу.

За строками, найбільшою популярністю користуються угоди за фінансовим лізингом строком на 4-5 років (лізинг ЕОМ, сервісного та торгівельного устаткування). На більш тривалі строки – на устаткування виробничого призначення. На строки 10-12 років і більше угоди укладаються на лізинг суден, нафто- та газодобувного обладнання, будівель.

Лізинг набув великого поширення у Франції, де частіше вживається термін „креді-бай”. У квітні 1967 року була створена перша французька лізингова компанія „Локафранс”. Тепер у Франції розвивається лізинг літаків і вертольотів, суден і барж, транспортного обладнання, контейнерів, обчислювальної техніки, медичного та поліграфічного обладнання. Лізинг нерухомості визначається спеціальним законом у 1966 році. У 1967 році у Франції були створені Товариства операцій з нерухомістю у сфері промисловості і торгівлі (СІКО-МІ). Лізинговим компаніям СІКОМІ надаються важливі податкові пільги: на 85% прибутки звільнюються від оподаткування, можливість використання прискореної амортизації тощо.

Відомо, що економіка Німеччини вважається в Західній Європі взірцем стійкого розвитку. Значну роль у цьому відіграв також і стабільно працюючий лізинговий бізнес. Лізингові фірми Німеччини об'єднані у федеральний союз лізингових компаній. У 1972 році частина лізингових компаній і банків об'єдналися в «Німецьку лізингову асоціацію».

Основні напрямки діяльності німецьких лізингових фірм у даний час такі:

- надання в лізинг машин та устаткування;
- лізинг транспортних засобів;
- надання в лізинг нерухомості (в т.ч. земельних ділянок);

Укладені відповідно до встановлених норм лізингові контакти дозволяють скористатися низкою податкових пільг. Значного розповсюдження лізингові операції отримали в сфері фінансового лізингу, який в Німеччині дістав назву інвестиційного.

В останні роки спостерігається значний ріст лізингових інвестицій, що спрямовані на модернізацію галузей на основі впровадження найновіших технологій, а обсяг лізингових інвестицій у будівництво нових підприємств скорочується. Лізинг у даний час дає економіці країни можливість додатково залучити приблизно 13—16% загального обсягу інвестицій. Значна частина німецьких лізингових компаній повністю чи частково контролюються банками та іншими кредитними установами. Так, наприклад, банкові «Арздер банк» належить 30% капіталу фірми «Лінде лізинг».

В Австрії термін лізингу складає від 2 до 15 років, відповідно економічно доцільного терміну служби предмета лізингу. Дозвіл на продовження угоди не надається: після закінчення терміну дії контракту лізингоодержувач може укласти новий контракт на оренду предмета лізингу протягом періоду експлуатації, який залишився, або вступити в переговори про його придбання. Як і в Німеччині, в Австрії основою для розвитку лізингу став закон про найм. У лізинг здаються навіть дитячі садки і школи. Для використання податкових пільг згідно з законом 1984 р. необхідно, щоб термін угоди по лізингу не був менше 40% корисного строку експлуатації об'єкту лізингу. Однією з провідних лізингових фірм є „Райфайзен лізинг” [8].

Перша лізингова компанія в Італії з'явилася у 1963 році. Зараз Італійська лізингова асоціація налічує 50 компаній. Існують податкові пільги з лізингу для громадських організацій. Закони про пільги були прийняті з таких позицій: технологічні інновації, реконструкція промисловості, видавнича справа, суднобудування, енергетика, кустарний промисел, торгівля, сільське господарство, комунальне господарство. Найбільша італійська лізингова група „Локафіт” відає в лізинг робочий інструмент, землерийні машини, сільськогосподарські машини, обладнання для офісів, нерухомість, транспорт (автомобілі, літаки, кораблі і т.д.). Одним із фундаторів є „Банк Насіональ де Лаворо”. Група створила спільні фірми в ФРН, Франції, США, Іспанії, Китаї, здійснює операції з Угорщиною і Югославією.

В Іспанії зареєстровано 117 компаній, які займаються лізингом, з яких 20 незалежних, інші при банках. Термін лізингу становить 3-5 років.

Першою спеціалізованою лізинговою компанією в Японії стала «Міжнародна лізингова компанія», теперішня «Японська лізингова компанія», створена на кошти американського бізнесу в 1968 році. Вона має філії в Гонконгу, Сінгапурі, Великобританії. Акціонерами цієї компанії є комерційний банк, трейдерська і дві страхові фірми. Лізинг у цій країні з'явився як джерело кредитування і був спрямований в найпередовіші галузі: електроніку, виробництво розмножувальних апаратів, робототехніку. Допомогу в створенні «Японської лізингової компанії» надали фінансові центри США

і Західної Європи, такі, як «Чейз Манхетен бенк», «Бостон оверсіз фінансінг Корп», «Менюфактурез Хеновер холдінг», «Сіті бенк» та інші. Лізингове фінансування відіграло значну роль у появі «японського економічного чуда». Цьому сприяли масова комп'ютеризація, що зумовила попит на оренду дорогого устаткування для обробки інформації, зв'язку і обладнання для автоматизації конторських робіт; можливість фінансування лізингових інвестицій шляхом кредиту за фіксованими ставками; можливість скоротити промисловим компаніям строки фінансування інвестицій.

Можна виділити чотири основні групи лізингодавців, що виступають на ринку лізингових послуг.

1. Група окремих промислових і торгових компаній, які створюють спеціалізовані відділення. Їх основна діяльність має відношення до лізингу устаткування, що випускається цими промисловими компаніями. Значна роль даної групи лізингодавців спостерігається на ринку США, особливо в сфері лізингу ЕОМ, авіатехніки, дорожньо-будівельного обладнання.

2. Група лізингових компаній, які засновані банками. Ця група є найбільшою і відіграє основну роль на ринках лізингових послуг майже в усіх провідних промислово розвинених країнах, за винятком США.

3. Група незалежних лізингодавців. Займає незначну частку в загальному обсязі лізингових операцій більшості країн. Виняток становлять лише США, де незалежні лізингодавці, що представлені фінансовими і спеціалізованими лізинговими компаніями, є чисельнішими. Ці два типи компаній відрізняються один від одного за спеціалізацією видів діяльності. Фінансові — займаються фінансовим лізингом, не обмежуючи свою діяльність вузьким переліком. Діяльність спеціалізованих компаній пов'язана з чіткою однопрофільною орієнтацією на лізинг окремих видів устаткування або на тип клієнтів і обмежується, як правило, оперативним лізингом.

4. Інші лізингодавці (страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні банки, фірми, для яких лізинг не є основним видом діяльності). Важлива роль даної групи орендодавців характерна для країн, у яких нема законодавства про лізинг, що обумовлює відсутність принципів обмежень на юридичний статус лізингодавців.

2 СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ

Сучасний бізнес розцінює лізинг як одну з найперспективніших форм інвестування у розвиток виробництва, альтернативою дорогим банківським кредитам та прямому придбанню обладнання за рахунок власних коштів, інструментом розвитку економіки країни в цілому.

Лізинг - це господарська діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні за договором лізингу однією стороною (лізингодавцем) у виключне користування другій стороні (лізингоодержувачу) на визначений строк майна, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність (господарське відання) за дорученням чи погодженням лізингоодержувача у відповідного постачальника (продавця) майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів [1].

Залежно від особливостей здійснення лізингових операцій лізинг може бути двох видів - фінансовий чи оперативний. За формою здійснення лізинг може бути зворотним, пайовим, міжнародним тощо.

Об'єктом лізингу може бути нерухоме і рухоме майно, призначене для використання як основні фонди, не заборонене законом до вільного обігу на ринку і щодо якого немає обмежень про передачу його в лізинг. Не можуть бути об'єктами лізингу земельні ділянки, інші природні об'єкти, а також цілісні майнові комплекси державних (комунальних) підприємств та їх структурних підрозділів.

Сьогодні близько 30-40% інвестицій у світі фінансується за допомогою лізингу. Цей інструмент дозволяє мінімізувати ризик для всіх учасників угоди.

Потенційний попит на лізингові послуги в Україні оцінюється фахівцями Світового банку від 12 до 50 млрд. доларів США. Ці розрахункові цифри враховують теперішній знос основних засобів і потребу їх заміни в різних галузях економіки. Особливе значення лізингові операції мають у таких галузях, як сільське господарство і транспорт, де фізично і морально зношена більша частина основних засобів. Розвиток ринку лізингових операцій може відіграти вирішальну роль у модернізації обладнання підприємств, розвитку малого і середнього бізнесу в Україні, особливо враховуючи той факт, що більшість малих підприємств не може скористатися кредитами у зв'язку з відсутністю у потрібному обсязі заставного майна. Іноземні експерти оцінюють щорічний обсяг лізингових послуг в Україні в 300 млн. доларів США. Аналіз нинішнього стану лізингового ринку показує, що в більшості випадків предметом лізингу є транспортні засоби, сільгосптехніка, офісне і банківське обладнання, обладнання для харчової промисловості, яке досить швидко окупається. Ринок лізингових послуг в Україні сьогодні демонструє явно виражену тенденцію у бік їх імпорту. Так, понад 80% лізингових операцій здійснюються за договорами міжнародного лізингу. Основними причинами цього є прийнятні умови нерезидентів України за такими показниками, як термін лізингу, розмір передоплати, а також те, що закордонні компанії є класичними фінансовими посередниками і, на відміну від українських, не заробляють на самому предметі лізингу. Така ситуація призводить до

утворення довгострокової тенденції витоку капіталу з України і до зменшення прибутків бюджету (адже лізинговий платіж зменшує оподатковуваний прибуток) і залежності українських підприємств від іноземних фінансових структур. Іншою проблемою лізингових операцій є так званий „псевдо лізинг”, під прикриттям якого іноземні підприємства вдало, без порушення чинного законодавства, здійснюють свої інвестиції або реінвестиції в свої ж українські підприємства, що також мінімізує їх платежі до бюджету [7,8].

За договором лізингу одна сторона (лізингодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (лізингоодержувачеві) у користування майно, що належить лізингодавцю на праві власності і було набуто ним без попередньої домовленості із лізингоодержувачем (прямий лізинг), або майно, спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов (непрямий лізинг), на певний строк і за встановлену плату (лізингові платежі).

Суб'єктами лізингу можуть бути:

- лізингодавець - юридична особа, яка передає право володіння та користування предметом лізингу лізингоодержувачу;
- лізингоодержувач - фізична або юридична особа, яка отримує право володіння та користування предметом лізингу від лізингодавця;
- продавець (постачальник) - фізична або юридична особа, в якій лізингодавець набуває річ, що в наступному буде передана як предмет лізингу лізингоодержувачу;
- інші юридичні або фізичні особи, які є сторонами багатостороннього договору лізингу.

Лізингові платежі можуть включати:

- а) суму, яка відшкодовує частину вартості предмета лізингу;
- б) платіж як винагороду лізингодавцю за отримане у лізинг майно;
- в) компенсацію відсотків за кредитом;
- г) інші витрати лізингодавця, що безпосередньо пов'язані з виконанням договору лізингу.

Сублізинг - це вид піднайму предмета лізингу, у відповідності з яким лізингоодержувач за договором лізингу передає третім особам (лізингоодержувачам за договором сублізингу) у користування за плату на погоджений строк відповідно до умов договору сублізингу предмет лізингу, отриманий раніше від лізингодавця за договором лізингу.

При використанні лізингу для фінансування придбання обладнання, лізингові платежі в повному обсязі зменшують базу оподаткування по податку на прибуток підприємств. Лізинг – це гарантована державою можливість економії на податках. Підприємство спрямовує грошові кошти не на сплату податку на прибуток, а на розширення виробництва та впровадження нових технологій. Звичайна оренда обладнання не дасть змоги викупити його, а придбання обладнання за допомогою

кредиту не дозволяє повністю списати вартість обладнання на собівартість за декілька років. Лізинг як альтернативний спосіб фінансування виробництва розв'язує ці питання – виплативши суму договору лізингу, підприємство отримує право власності на обладнання, а всі лізингові платежі відносяться на валові витрати підприємства.

Лізингові компанії в Україні фінансують придбання обладнання строком до 3-5 років для перспективних підприємств малого та середнього бізнесу, що динамічно розвиваються. Для отримання обладнання в лізинг не вимагається розгорнутого бізнес-плану. Заповнюється анкета-заява і додається стандартний набір юридичних документів. Як правило, рішення про фінансування приймається лізинговими компаніями впродовж 10-14 робочих днів.

Крім того, не вилучаються настільки необхідні для підприємств обігові кошти, адже лізингові платежі сплачуються поступово протягом періоду лізингової угоди. Таким чином, не знижуючи показники власної ліквідності, використовуючи кредитні ресурси, що значно легше отримати за допомогою лізингової компанії, українські підприємства оперативнo одержують саме те обладнання, що необхідне для виробництва. Використовуючи лізинг, підприємство не стикається із ситуацією, коли за рахунок кредитних коштів придбано неліквідне обладнання або підприємство не має змоги повернути кредит. Навіть якщо у подальшому виникають прорахунки у бізнес-плануванні й інвестиції у нові проекти виявляються нерентабельними, завжди є можливість розірвати лізингову угоду, повернувши обладнання лізинговій компанії. Підприємство ризикує лише авансом та першими лізинговими платежами, доки практично не виявиться, наскільки економічно ефективними були інвестиції.

Швидкі темпи науково-технічного прогресу та потреби оперативного переоснащення виробництва спричинили бурхливий розвиток лізингу в практиці господарювання. Причиною його широкого розповсюдження є ряд переваг перед звичайною позикою:

1. При використанні звичайного кредиту для купівлі майна підприємство повинно близько п'ятнадцяти відсотків вартості купівлі сплачувати з власних коштів. При лізингу контракт укладається на повну вартість майна. Лізинг передбачає повне кредитування і не потребує негайного початку платежів. Лізингові платежі зазвичай починаються після поставки майна лізингоодержувачу чи пізніше.

2. Малим підприємствам простіше отримати лізинговий контракт, ніж позику. Лізингові компанії можуть навіть не вимагати від лізингоодержувача ніяких додаткових гарантій, не вивчають його кредитну історію, так як вважається, що забезпеченням угоди є саме обладнання.

3. Гнучкий графік виплат лізингових платежів - індивідуальний підхід дозволяє підібрати

схему сплати лізингових платежів зручну для підприємства, що спрощує внутрішньовиробничу калькуляцію і полегшує процес планування. Позика завжди передбачає обмежені терміни і розміри погашення. Лізингові платежі по домовленості сторін можуть бути щомісячними, щоквартальними і т.д., а суми платежу - відрізнятись один від одного. Ставка може бути фіксованою і плаваючою. Інколи погашення може здійснюватися після отримання виручки від реалізації товарів, вироблених на обладнанні, взятому в лізинг, чи може бути компенсоване зустрічною послугою, що дозволяє підприємствам без різкого фінансового напруження оновлювати виробничі фонди. Лізингові платежі відносяться на витрати виробництва і знижують оподатковуваний прибуток лізингоодержувача.

4. Ризик старіння обладнання повністю лягає на орендодавця. Орендатор має можливість поступового оновлення свого парку обладнання.

5. Сума платежів по лізингу фіксується при підписанні угоди і не залежить від коливань валютного курсу і змін банківського проценту по довгостроковому кредитуванню.

6. При міжнародних лізингових операціях лізингоодержувач отримує податкові пільги країни лізингодавця, що проявляється в зниженні виплат, а також додаткові послуги (в основному при оперативному лізингу) лізингодавця чи його представників (технічне обслуговування і ремонт обладнання, консультації з його експлуатації, передача "ноу-хау", постачання запчастин тощо).

7. Менший відтік обігових коштів, оскільки усі витрати, зв'язані з придбанням устаткування, відносяться в повному обсязі на собівартість продукції, що значно зменшує оподатковувану базу (скорочуються платежі податку на прибуток) і зберігає обігові кошти, тим самим скорочуючи податкові виплати. Виключається нераціональність існуючих правил податкового обліку в плані формування дорогих джерел, витрати ж на придбання майна в лізинг здійснюються шляхом прямого віднесення на витрати. Передача майна в оперативний лізинг (оренду) не змінює податкових зобов'язань орендодавця та орендаря. При цьому орендодавець збільшує суму валових доходів, а орендар збільшує суму валових витрат на суму нарахованого лізингового платежу за наслідками податкового періоду, у якому здійснюється таке нарахування;

8. Розширення, оновлення і модернізація виробництва, поетапне відновлення матеріально-технічної бази підприємства без залучення позичкових коштів і відволікання значних сум обігових грошей.

9. Збереження кредитної привабливості підприємства - оптимальне співвідношення власного і позичкового капіталу.

10. Мінімізація податкових відрахувань за допомогою застосування схеми зворотного лізингу.

Метою діяльності лізингових компаній є розробка і впровадження нових інвестиційних технологій для технічного переозброєння і модернізації виробництва підприємств. Лізинговими компаніями здійснюється цілий комплекс заходів:

- пошук постачальників вітчизняного та імпортного устаткування за заявкою клієнта, який проводиться після попереднього вивчення діяльності клієнта на ринку, перевірки дотримання всіх юридичних вимог і аналізу необхідного переліку документів;

- залучення до співробітництва всіх зацікавлених кредитно-інвестиційних структур;

- розробка привабливих схем кредитування, як для банків, так і для лізингоодержувачів;

- надання постачальникам імпортного обладнання можливості виходу на український ринок із гарантією оплати і збереження цілісності устаткування;

- розробка схем зменшення інвестиційних ризиків для всіх учасників угоди з постачання устаткування;

- надання повного комплексу послуг, що супроводжують лізингову угоду, від консультацій з податкового планування до юридичного оформлення необхідних документів.

Лізингова компанія використовує у своїй практиці такі схеми мінімізації ризиків як схема міжнародної застави, схема страхування повернення фінансових коштів іноземному інвестору через механізм страхування майнових ризиків. Тепер іноземний постачальник може працювати з українськими підприємствами на умовах товарного кредиту з гарантією повної оплати вартості обладнання. А іноземний інвестор має гарантію того, що кошти, вкладені ним у лізинговий проект, вчасно повернуться.

Незаперечним є і той факт, що лізинг виступає як засіб реалізації продукції, розвитку виробництва, впровадження науково-технічного прогресу, створення нових робочих місць - тому держава зацікавлена у заохоченні лізингових операцій.

Проте, слід відзначити, що останні кроки держави на шляху розвитку сприятливого законодавчого та податкового середовища для лізингової індустрії не носять системного характеру. Узагальнена статистична інформація про діяльність лізингових підприємств Державним комітетом статистики України не оприлюднюється. Немає даних про обсяги вітчизняної та імпортової техніки, що передається цими суб'єктами у лізинг, про суми лізингових платежів, про галузі, в які надходить ця техніка, тощо. З огляду на дієвість лізингу як інструмента інвестиційної політики і проведення структурної реформи, на необхідність постійного моніторингу цих процесів, ми вважаємо за доцільне запровадження Державним комітетом статистики України окремої статистичної звітності з лізингу.

Крім того, досвід інших країн свідчить, що надмірне регулювання, створення нерівних умов конкуренції та втручання у бізнесові процеси з боку

держави може призвести до незворотних наслідків у цьому секторі економіки. І в цьому сенсі дуже важливо налагодити діалог між владою, бізнесом та недержавними установами, що опікуються розвитком фінансових механізмів залучення інвестицій.

ВИСНОВКИ

Лізинг є продуктом розвитку традиційних форм позики й оренди, при цьому він став однією з найбільш перспективних можливостей зниження інвестиційного ризику на основі розмежування відносин власності і прав оперативно-господарського розпорядження майном.

Стимулюючи розвиток виробництва, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, лізинг сприяє підвищенню продуктивності праці, ефективній роботі підприємств, створенню нових робочих місць - тому держава зацікавлена у заохоченні лізингових операцій.

Лізинг набув широкого розповсюдження в Європі та на американському континенті. Розвитку лізингу у високорозвинених країнах сприяли передусім визначені в законодавстві податкові та амортизаційні пільги.

Для вирішення проблем розвитку лізингу для суб'єктів малого підприємництва було б доцільно здійснити цілу низку заходів.

По-перше, зробити лізингові послуги дійсно доступними для широкого кола малих підприємств

через розробку регіональних програм розвитку лізингових відносин у сфері малого бізнесу з метою чіткішого визначення тих напрямів, в яких лізинг забезпечує максимальний внесок у розвиток матеріально-технічної бази малого підприємництва.

По-друге, створити механізми обміну інформацією між фондами і асоціаціями підтримки малого підприємництва та лізинговими компаніями.

Для стимулювання діяльності лізингових компаній необхідно визнати їх особливою категорією фінансових інститутів, для чого доцільно закріпити правовий, організаційно-економічний і інституціональний зв'язок лізингу з іншими формами підтримки малого підприємництва.

Доцільно забезпечити інтеграцію зусиль лізингових компаній і «бізнесів-інкубаторів», що мають можливість посприяти лізингодержувачам виробничими приміщеннями, навчанням персоналу, консультативними послугами, маркетинговими розробками.

Активне впровадження лізингових операцій на підприємствах України може стати потужним імпульсом технічного розвитку, переобладнання виробництва і структурної перебудови економіки.

Тема даної роботи є особливо актуальною і потребує подальших напрацювань. Метою наступної роботи по даній темі може стати дослідження нормативно-правової бази лізингових операцій. Мало досліджене також питання застосування оперативного лізингу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський Кодекс України <http://www.rada.kiev.ua>
2. Закон України "Про фінансовий лізинг" №723/97-ВР від 16.12.1997 <http://www.rada.kiev.ua>
3. Закон України „Про оподаткування прибутку підприємств” №334/94-ВР від 28.12.1994 <http://www.rada.kiev.ua>
4. Барабаш А., Барабаш Р. Особливості правового регулювання лізингових відносин у сфері господарювання // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 2.-С.6-10.
5. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2001. – 277 с.
6. Гончарова Н.В. Лізинг як форма ефективної підтримки малого підприємництва // Актуальні проблеми економіки. – 2002. – № 2.-С.7-13.
7. Гусаков Б.И., Сидорович Ю.М. Лізинг – катализатор экономического роста // Финансы. – 2001. – № 1.-С.12-15.
8. Кочетков В.Н., Краева Е.В., Кочеткова О.В. Организация лизинговых операций.-2-е изд.-К.:Изд-во Европ.ун-та финансов, информ. систем, менеджм. и бизнеса. – 1998.-103с.
9. Мочерний С.В., Устенко О.А., Чеботар С.І. Основи підприємницької діяльності. Посібник. – К. : Видавничий центр „Академія”, 2001. – 280 с.
10. Маслова И.Б., Анисимов М. Лизинговые операции в финансовой отчетности: американский опыт и российская практика // Финансовый бизнес. – 2002. – № 4. – С.33-35.
11. Покропивний С. Ф., Колот В. М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність. К: КНЕУ, 1998 – 374 с.